

CZU: 373.2(073)(498+478)

DOI: 10.36120/2587-3636.v37i3.205-210

PREVEDERI CURRICULARE DIN ROMÂNIA ȘI R. MOLDOVA PRIVIND FORMAREA ORIENTĂRILOR AXIOLOGICE ALE PREȘCOLARILOR

Ionela MEIROȘU, doctorandă, educatoare

<https://orcid.org/0000-0002-1712-3600>

Școala doctorală „Științe ale educației”

Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă” din Chișinău

Grădinița cu program normal Ianca, România

Rezumat. Formarea orientărilor axiologice ale preșcolarilor este un aspect esențial al educației timpurii, având rolul de a ghida dezvoltarea valorilor și a normelor morale ale copiilor. Prevederile curriculare pentru educația preșcolară în acest sens sunt structurate pentru a integra în mod eficient aceste valori în activitățile zilnice ale copiilor.

Cuvinte-cheie: prevederi curriculare, orientărilor axiologice, preșcolari.

CURRICULAR PROVISIONS IN ROMANIA AND R. MOLDOVA ON THE FORMATION OF AXIOLOGICAL ORIENTATIONS OF PRESCHOOLERS

Abstract. The formation of the axiological orientations of pre-schoolers is an essential aspect of early childhood education, guiding the development of children's values and moral norms. The curricular provisions for pre-school education in this respect are structured to effectively integrate these values into children's daily activities.

Keywords: curricular provisions, axiological orientations, preschool.

Introducere

În literatura de specialitate, termenul de curriculum are multiple abordări. În viziunea lui R. L. Neagley și N. D. Evans, curriculumul înseamnă toate experiențele planificate riguros pentru a fi oferite în grădiniță copiilor, în vederea atingerii obiectivelor de învățare la cele mai înalte standarde de performanță.

Documentul în cauză cuprinde toate procesele educative și experiențele de învățare prin care trece copilul în perioada preșcolară, având rolul de a oferi o abordare integrată. El reflectă o viziune globală și sistemică asupra acțiunilor educative, componentelor implicate și interacțiunilor care le definesc [apud, 7, pp.12-13].

Curriculum-ul constituie un document esențial pentru optimizarea acțiunilor educative. Curriculum-ul definește cadrul pedagogic necesar pentru a sprijini dezvoltarea integrală a copiilor prin metode specifice ce le permit să își atingă potențialul maxim. De asemenea, oferă posibilitatea profesorilor să adapteze conținuturile la nevoile copiilor. În această direcție, diverse documente europene subliniază impactul semnificativ pe care curriculum-ul predat îl are asupra dezvoltării copiilor [6].

O trăsătură distinctivă a curriculumului educației timpurii este prezentată printr-o imagine unitară, coerentă și convergentă pe nivelul valoric al concepției și abordării

curriculare centrate pe copil; nivelul structurii curriculare respective; nivelul practicii curriculare orientate pe competențe (cheie/transversale, generale, specifice și unități de competențe) pe durata educației timpurii [1, p. 11].

Prin urmare, curriculum pentru educație timpurie reprezintă o inițiativă inițială în sistemul de învățământ din Republica Moldova, fundamentată pe teorii psihologice și pedagogice [2], care evidențiază necesitatea unei dezvoltări complete și individuale a copiilor. Aceste referințe specifice ale educației timpurii sunt reflectate în diverse documente ale Uniunii Europene [9], care au stabilit principiile directoare ale politicilor privind dezvoltarea copilului în primii ani de viață.

Spre deosebire de curriculum pentru preșcolari din România, Curriculumul Educației Timpurii al Republicii Moldova concretizează scopurile generale ale educației timpurii, reglementează cadrul de organizare a procesului de dezvoltare și învățare a copiilor de la 1,5 ani până la 6-7 ani, pe baza reperelor conceptuale ale educației timpurii, prezentate în Cadrul de referință a educației timpurii (CRET) [13, p. 6].

Pentru a contura viitorul pe care ni-l dorim, copiii/elevii trebuie să fie capabili să-și utilizeze cunoștințele, competențele, atitudinile și valorile pentru a acționa în mod responsabil. Valorile și atitudinile constituie o componentă esențială a curriculumului și, ca atare, reflectă profilul valoric și atitudinal al viitorilor cetățeni, precum și al societății pe care o vor modela. Pentru a promova dezvoltarea holistică a copiilor/elevilor, a menține și cultiva respectul pentru tradițiile și identitatea culturală națională, dar și pentru ale celorlalți, a asigura coeziunea socială într-o societate din ce în ce mai diversă și pentru a îmbrățișa angajamentul față de obiectivele universale care susțin protecția omenirii și a planetei, dezvoltarea curriculară se concentrează pe următoarele categorii de *valori* [3, p.9]: valorile personale, valorile sociale, valorile societale/naționale, valorile general-umane.

Rezultate obținute și discuții

Abordarea curriculară a educației axiologice presupune o analiză atentă a procesului didactic, orientată spre atingerea obiectivelor curriculare, fiind proiectată conform principiilor educației timpurii. Aceasta subliniază specificul educației, care nu poate exista fără o fundamentare pe valori. În acest context, educația axiologică se ocupă atât de valorile pozitive, cât și de cele negative, având ca scop promovarea valorilor pozitive în formarea caracterului copiilor [5].

Un rol important în implementarea cu succes a documentelor de politici curriculare în domeniul educației timpurii îi revine cadrului managerial și didactic. Studii recente arată că cadrele manageriale și didactice din cadrul instituțiilor de educație timpurie trebuie să dețină competențe profesionale esențiale pentru pregătirea copilului pentru școală [10, p. 74].

Grădinița este o organizație care învață și facilitează procesul de învățare a orientărilor valorice. Aceasta este o instituție delegată de comunitate pentru a transmite un set specific de valori. Din punct de vedere axiologic, actul educativ nu se rezumă la o simplă reproducere a valorilor morale, științifice, artistice în conținuturile predate: el realizează o selecție și o ierarhizare în funcție de relevanțele pedagogice ale anumitor seturi de valori. Analiza grădiniței ca organizație socială presupune valorizarea modelului de raționalitate managerială care se aliniază unei societăți postindustriale de tip informațional. Educația copiilor este axată pe promovarea valorilor, începând cu cele universale, naționale și, desigur, culminând cu formarea priorităților valorice personale. Aceste trei direcții ne ghidează spre înțelegerea particularităților de vârstă și a celor individual-tipologice [12].

Valorile promovate în cadrul sistemului educațional românesc constituie un element fundamental în răspunsul pe care educația îl oferă provocărilor contemporane, reflectând simultan cultura și spiritualitatea românească, dar și principiile adoptate la nivel european și global. Aceste valori au rolul de a orienta gestionarea vieții personale a elevilor, incluzând aspecte precum sănătatea, realizarea și dezvoltarea personală. De asemenea, ele susțin promovarea unui stil de viață sustenabil, cetățenia activă, incluziunea socială, spiritul antreprenorial și integrarea eficientă pe piața muncii.

Finalitățile Educației timpurii din România specificate în Curriculum de Educație timpurie sprijină dezvoltarea liberă, completă și echilibrată a personalității copilului, conform ritmului propriu și nevoilor individuale. Acest stadiu de educație pregătește copilul atât pentru intrarea în învățământul primar, cât și pentru tranziția către acesta. În acest sens, finalitățile educației timpurii includ diverse aspecte esențiale pentru formarea, dezvoltarea și diversificarea competențelor-cheie pe parcursul educației ulterioare: descoperirea propriei identități de către copil, exersarea autonomiei și dezvoltarea unei imagini de sine pozitive; exersarea abilităților sociale prin interacțiuni cu alți copii și cu adulții; stimularea curiozității, a atitudinii active și a explorării mediului apropiat/familiar, ca bază pentru experiențele autonome de învățare, dobândirea de cunoștințe, capacități și deprinderi, precum și atitudini necesare la intrarea în școală și pe tot parcursul vieții [11, p.16].

Conform acestui document, finalitățile educației timpurii urmăresc o abordare holistică, vizând cele cinci domenii de dezvoltare ale copilului: *„dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală; dezvoltarea socio-emoțională; capacități și atitudini în învățare; dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citirii și scrierii; dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii”* [4, p.3].

Formarea orientărilor axiologice ale preșcolarilor se referă la procesul prin care copiii din perioada preșcolară își dezvoltă înțelegerea și aprecierea valorilor fundamentale. Acest proces este esențial pentru construirea unui fundament solid în formarea caracterului și comportamentului lor. Iată câteva aspecte importante în cadrul acestui demers:

„*identificarea valorilor*”- preșcolarii încep să recunoască și să înțeleagă diferite valori, cum ar fi empatia, respectul, onestitatea și responsabilitatea. Activitățile educaționale sunt concepute pentru a le oferi ocazia să experimenteze aceste valori în contexte practice; *modelarea comportamentului*- educatorii și părinții joacă un rol crucial prin exemplificarea comportamentelor corecte și a valorilor dorite. Prin observație și imitare, copiii pot învăța să adopte aceste comportamente; *interacțiunea socială* - activitățile de grup, jocurile și colaborarea în cadrul activităților educaționale oferă oportunități pentru dezvoltarea abilităților sociale și pentru formarea orientărilor axiologice. Interacțiunile cu colegii le permit copiilor să își exprime opiniile și să înțeleagă perspectivele celorlalți; *învățarea prin experiență* - experiențele directe, cum ar fi activitățile de voluntariat, jocurile de rol sau activitățile de grup, pot ajuta la întărirea valorilor prin aplicarea acestora în situații concrete; *reflectarea și discuțiile* - discuțiile despre emoții, alegeri și consecințele acțiunilor contribuie la dezvoltarea gândirii critice și la formarea unei conștiințe axiologice. Aceste discuții pot ajuta copiii să își clarifice valorile și să le integreze în comportamentul lor; *diversitatea valorilor* -familiarizarea cu diverse culturi și valori poate ajuta copiii să dezvolte o înțelegere mai largă a conceptului de valoare și a diversității umane, promovând respectul și acceptarea diferențelor; *sprijinul familial* - implicarea părinților în procesul educațional și colaborarea între familie și grădiniță sunt esențiale pentru consolidarea orientărilor axiologice, asigurând o continuitate în învățare. Prin urmare, formarea orientărilor axiologice ale preșcolarilor este un proces complex și dinamic, care se bazează pe interacțiuni sociale, experiențe directe și modelare pozitivă, având un impact profund asupra dezvoltării lor personale și sociale [11, p.14].

La acest domeniu, al curriculumului pentru educația timpurie din România, dezvoltarea orientărilor axiologice la preșcolari implică formarea și consolidarea comportamentelor prosociale, de acceptare și respectare a diversității, recunoașterea și respectarea regulilor sociale, asumarea responsabilităților, exersarea abilităților de negociere și participare la luarea deciziilor, precum și exprimarea acceptării și înțelegerii față de cei din mediul apropiat. Aceste comportamente contribuie la dezvoltarea empatiei, a capacității de interacțiune pozitivă și a autocontrolului emoțional [4, p.19].

Dezvoltarea orientărilor axiologice la preșcolari se concentrează pe cultivarea curiozității și interesului pentru învățare, persistența în finalizarea sarcinilor și manifestarea potențialului creativ prin diverse activități artistice, muzicale și practice. Aceste comportamente reflectă valori precum responsabilitatea, perseverența și creativitatea, esențiale pentru formarea unei atitudini pozitive față de învățare și interacțiune socială [4, p. 20].

Dezvoltarea orientărilor axiologice la preșcolari reprezintă un proces complex care se desfășoară pe parcursul anilor de educație timpurie, având un impact semnificativ asupra formării personalității și comportamentului copiilor. Această dezvoltare este influențată de

mai mulți factori și se manifestă printr-o serie de etape. Evaluarea continuă a progresului în dezvoltarea orientărilor axiologice permite educatorilor să adapteze metodele și conținuturile educaționale pentru a răspunde nevoilor individuale ale copiilor. Prin diverse procese și activități, preșcolarii dezvoltă o bază solidă pentru orientările axiologice care îi vor ghida în relațiile lor viitoare, ajutându-i să devină cetățeni responsabili și activi în societate [8].

Pentru a asigura o dezvoltare integrală a copiilor, este esențial să se creeze un sistem de valori pedagogice cuprinzător, care să reflecte atât valorile generale ale educației (morale, estetice, tehnologice, religioase), cât și valorile specifice fiecărei dimensiuni educaționale, incluzând valorile naționale, sociale, colective și individuale. integrate în educația preșcolară și transmise copiilor prin procesul educativ joacă un rol esențial în conturarea personalității acestora. Aceste valori, care reflectă tradițiile, normele și credințele comunității, sunt incluse în activitățile de învățare și interacțiune, oferind copiilor un context în care pot învăța despre identitatea lor culturală.

Concluzii

În concluzie, menționăm că sistemul propriu de valori al copilului, cu structură axiologică specifică, se formează prin experiențele de viață și învățarea socială. Astfel, copiii sunt motivați să integreze valorile sociale prin observarea și imitarea comportamentelor celor din jur, ceea ce le oferă un sentiment de securitate și apartenență. Prin intermediul educatorilor și al programelor educaționale, copiii sunt învățați să aprecieze diversitatea culturală, să dezvolte respect față de ceilalți și să își formeze propriile valori morale. Astfel, cadrele educaționale nu doar că facilitează transmiterea acestor valori, ci și contribuie activ la dezvoltarea abilităților sociale, emoționale și cognitive ale copiilor, ajutându-i să devină indivizi integrați și responsabili în societate. Aceste valori servesc drept repere pentru aprecierea individului de către ceilalți, influențată de măsura în care comportamentul personal al copilului se aliniază cu idealul valoric dorit.

Bibliografie

1. CLICHICI, V. et al. *Aplicarea curriculumului dezvoltat în educația timpurie. Ghid metodologic*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2019. 197 p.
2. CLICHICI, V. et al. *Cadrul de referință al educației timpurii*. Chișinău, 2018. 76 p.
3. Conceptul Dezvoltării Curriculumului Școlar [online], Chișinău, 2024. p.43 [citat 15.08.2024]. Disponibil: <https://mec.gov.md>
4. Curriculum pentru educația timpurie, [online] 2019, 42 p. [citat 12.06.2024]. Disponibil: https://www.edu.ro/sites/default/files/Curriculum%20ET_2019_aug.pdf
5. CUZNEȚOV, L.. *Consilierea și educația familiei. Introducere în consilierea ontologică complexă a familiei*. Chișinău: Primex com, 2015, 488 p.

6. Date cheie privind educația și îngrijirea timpurii a copiilor în Europa – Ediția 2014, [online] [citat 12.06.2024]. Disponibil: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/>
7. Ghid de implementare a Curriculumului pentru Educație Timpurie, a Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani din perspectiva Cadrului de referință pentru educație timpurie. [online] Chișinău, 2019. 149 p. [citat 15.07.2024] Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_ro.pdf
8. HADÎRCĂ, M. Dezvoltarea curriculumului școlar din perspectivă axiologică. În: *Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare*, 7-8 decembrie 2018, Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2018, pp. 279-285.
9. ISCED. Clasificarea Internațională Standard a Educației. [online] UNESCO, 2011. 84 p. [citat 15.07.2024]
10. JINGA, I. *Educația și viața cotidiană*. București: E.D.P., R.A., 2008.
11. Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național. Document de politici educaționale. România. [online] [citat 12.06.2024]. Disponibil: https://www.edu.ro/sites/default/files/DPC_31.10.19_consultare.pdf
12. SILISTRARU, N. *Etnopedagogie și educație*. Chișinău: UST, 2021. 407 p.
13. VRÂNCEANU, M. et al. *Curriculum pentru educație timpurie*. Chișinău: Lyceum, 2019. 128 p.